

*Казакова Л.О.,
кандидат юридичних наук,
старший викладач кафедри міжнародної політики
Ужгородського національного університету,
м. Ужгород*

КЕСАРІВ РОЗТИН - ЕЛЕКТИВНЕ ПРАВО ВАГІТНОЇ НА РОЗПОРЯДЖЕННЯ СВОЇМ ТІЛОМ ЧИ МЕДИЧНЕ ПОКАЗАННЯ: ПРАВОВИЙ АСПЕКТ

У статті досліджується питання поколінь прав людини, особлива увага при цьому приділяється праву розпоряджатися своїм тілом, зокрема дослідженню правового регулювання операції кесаревого розтину та визначення особливих підстав для врегулювання забезпечення елективного підходу до його застосування.

Ключові слова: права людини, розпорядження своїм тілом, кесарів розтин, елективне право.

В статье исследуется вопрос поколений прав человека, особое внимание при этом уделяется праву распоряжаться своим телом, в частности исследованию правового регулирования операции кесарева сечения и определение оснований для урегулирования обеспечения элективного подхода к его применению.

Ключевые слова: права человека, распоряжение своим телом, кесарево сечение, элективное право.

The article examines the issue of generations of human rights, with particular attention to the right to dispose of their bodies, in particular the study of legal regulation of cesarean section and the definition of specific grounds for regulating the provision of an electoral approach to its application.

Key words: human rights, disposition of the body, caesarean section, elective right.

Постановка проблеми. В ХХІ столітті медицина досягла майже досконалості у вирішенні проблем, пов'язаних з бажанням людини так чи інакше розпорядитися своїм тілом або його частинами. Це і пластична хірургія, і трансплантація органів, і право розпоряджатися своїм життям (евтаназія), і лікувальні програми допоміжних репродуктивних технологій, штучне переривання вагітності тощо. Зазначені процеси потребують правового регулювання і в одних країнах відбуваються за наявності широкого правового поля, а в інших – правове регулювання не є достатньо розроблене через низку морально-етичних переконань суспільства. Саме до останньої категорії слід віднести і таку процедуру як кесарів розтин, щодо елективності права на яку й

досі нема одностайної думки фахівців з права та спеціалістів з медицини. Отже, актуальність дослідження з правової точки зору кесарева розтину як права на розпорядженням своїм тілом сьогодні є беззаперечною.

Аналіз останніх досліджень та публікацій. Питання пов'язані з кесаревим розтином як елективним видом оперативного втручання в медичному аспекті досліджували такі вчені як Ю. Бобик, Л. Квашніна, І. Матвієнко, Н. Калашник та інші. Однак, дослідження кесарева розтину як елективного права вагітної у вітчизняній правовій науці поки що майже не зустрічаються.

Метою є розгляд правових аспектів кесаревого розтину в Україні та обґрунтування необхідності вдосконалення вітчизняного законодавства з охорони здоров'я в частині врегулювання та захисту прав вагітної жінки і визначення місця права на кесарів розтин як елективного права серед інших прав вагітної жінки.

Виклад основного матеріалу. Слід констатувати, що в умовах науково-технічного прогресу, сучасне суспільство стрімко розвивається, особливо в порівнянні з попередніми періодами, що призводить до зростання потреб його членів. Ці потреби виникають через збільшення споживання ресурсів, через пришвидшення ритму життя, через скорочення проміжку часу між часом вкладання зусиль та часом отримання бажаного результату, і тому вимагають свого задоволення із застосуванням всіх передових знань і технологій, що були набуті людством в процесі всього розвитку людської цивілізації. Вагітність – це тривалий період, протягом якого вагітна жінка потребує особливої уваги від суспільства та держави, яка з боку держави повинна проявитися в тому числі і в визначенні її правового статусу та закріпленні її прав на законодавчому рівні.

В Україні статтею 3 Конституції визначено, що людина, її життя і здоров'я, честь і гідність, недоторканність і безпека визнаються в Україні найвищою соціальною цінністю. Утвердження і забезпечення прав і свобод людини є головним обов'язком держави [1]. Як зазначає Б. Щербина, право на життя, яке отримала людина, полягає у здійсненні права на розпорядження

своїм життям на власний розсуд, визначаючи свою поведінку у різних сферах життєдіяльності [8, с.183].

Науковець Д. Шибаніц до четвертого покоління прав людини відносить такі права як право на евтаназію, на зміну статті, на трансплантацію органів, на використання віртуальної інформації, право на клонування [7, с.60].

Погоджуючись з думкою українського науковця О. Барабаш, яка визнає такою, що заслуговує на увагу російську доктрину, що відносить особистісні (соматичні) права, як права людини розпоряджатися своїм тілом до четвертого покоління прав людини [5, с. 475; 6], розглянемо в цьому контексті право вагітної на кесарів розтин.

В Україні права вагітної жінки як пацієнта регулюються главою 21 Цивільного кодексу України [2], Законом України «Основи законодавства України про охорону здоров'я» від 19.11.1992 року № 2801-XII зі змінами та доповненнями [3]. На міжнародному рівні визначення права жінок на відповідне обслуговування в період вагітності, пологів і післяпологовий період здійснено Конвенцією ООН «Про ліквідацію всіх форм дискримінації щодо жінок», яка також забезпечує жінкам рівність у праві на отримання послуг з охорони репродуктивного здоров'я і планування сім'ї, а також право визначати кількість дітей, проміжок часу через який їх народжувати [4]. При цьому впливає, що в Україні відсутнє системне регулювання правового статусу вагітної жінки.

Аналіз положень ст.ст. 281-287 ЦКУ дає підстави стверджувати наявність комплексного права на свободу вибору особою способів охорони її здоров'я, до яких можливо віднести і кесарів розтин як спосіб розродження вагітної. Правове регулювання згадуваної операції здійснювалося Наказом МОЗ 15.12.2003 N 582 «Про затвердження клінічних протоколів з акушерської та гінекологічної допомоги», однак який втратив чинність на підставі Наказу Міністерства охорони здоров'я N 310 від 08.05.2014; Наказом МОЗ від 03.11.2008 N 624 « Про внесення змін до наказу МОЗ України від 15 грудня 2003 року N 582 «Про затвердження клінічних протоколів з акушерської та

гінекологічної допомоги», наказу МОЗ від 31.12.2004 року N 676 «Про затвердження клінічних протоколів з акушерської та гінекологічної допомоги» та Наказом МОЗ України від 27.12.2011 N 977 «Про внесення змін до наказу МОЗ України від 15.12.2003 року N 582 «Про затвердження клінічних протоколів з акушерської та гінекологічної допомоги» , який, як зазначено на сайті Верховної Ради України, *фактично втратив чинність у зв'язку з втратою чинності Наказу Міністерства охорони здоров'я N 582 від 15.12.2003, до якого вносились зміни. На сьогодні є чинним Наказ МОЗ від 15.07.2011 № 417 «Про організацію амбулаторної акушерсько-гінекологічної допомоги в Україні», однак кесарів розтин як категорія в цьому документі не регулюється. Чинним є Наказ МОЗ від 27.12.2011 N 976 « Про затвердження клінічного протоколу з акушерської допомоги "Вагінальні пологи після кесаревого розтину", в якому регламентується кесарів розтин як медичний показ.* Отже, слід констатувати про наявність проблем в регулюванні на законодавчому рівні процедур проведення розродження вагітної шляхом кесаревого розтину, а отже і реалізації права на нього.

Висновки та перспективи подальших досліджень. В лікарській практиці України кесарів розтин застосовується лише як медичний показ, в той час як застосування такої операції за власним бажанням залишається під заборобою. Вивчення в подальшому даної проблематики крізь призму права особи на розпорядження своїм тілом та іноземного досвіду, наприклад Японії, може зумовити необхідність більш детального врегулювання зазначеної категорії, в тому числі і з метою попередження зловживань в цій сфері.

СПИСОК ВИКОРИСТАНИХ ДЖЕРЕЛ:

1. Конституція України від 28.06.1996 р. // Електронний ресурс. – Режим доступу: <http://zakon.rada.gov.ua>
2. Цивільний кодекс України від 16.01.2003 р. // Електронний ресурс. – Режим доступу: <http://zakon.rada.gov.ua>

3. Основи законодавства України про охорону здоров'я від 19.11.1992 р. // Електронний ресурс. – Режим доступу: <http://zakon.rada.gov.ua>
4. Про ліквідацію всіх форм дискримінації щодо жінок: Конвенція ООН від 18.12.1979 р. // Електронний ресурс. – Режим доступу: http://zakon4.rada.gov.ua/laws/show/995_207/page .
5. А. И. Антропология права: учебник для вузов. – М.: НОРМА, 2002. 583 с.
6. Барабаш О.О. Четверте покоління прав людини: загальнотеоретична характеристика., О.О. Барабаш., Вісник Національного університету «Львівська політехніка». – 2016. - № 837. - С. 213-217
7. Шибаніц Д.М. Сучасна проблематика теорії «поколінь прав людини» в умовах європейської міждержавної інтеграції. // Науковий вісник УжНУ Серія: Право Випуск 31 Том 1, 2015. С. 57 – 61.
8. Щербина Б.С. Зміст абсолютного права на життя. //Актуальні проблеми держави і права, 2017. С.182-188.